

Útmutató az integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítéshez, az IPR bevezetéséhez

Írta:

Fülöp Istvánné

Felelős szerkesztő:

Bényei Sándor

Közreműködtek:

Erdőháti Imréné

Horákné Béres Zsuzsa

Kálmán Antalné

Lektorálta és a bevezetőt írta:

Balogh Gyula

Bevezető

A hátrányos helyzet és a társadalmi leszakadás elsősorban nem oktatási-nevelési probléma. A gazdasági válságtünetek felerősödése azonban nyilvánvalóvá tette, hogy a társadalmi kirekesztettség elleni fellépésnek az oktatás az egyik legfontosabb terepe: a *nem megfelelően méltányos oktatás* már az indulásnál megalapozza az egyenlőtlenségeket, illetőleg képtelen ellensúlyozni a tanulók szocio-kulturális helyzetéből eredő hátrányokat. A hátrányos helyzetű gyermekek nevelését segítő kezdeményezéseknek ezért nemcsak az esélykülönbségek csökkentését, hanem a politikai-közéleti kultúra fejlesztését, az előítélet-mentes, befogadó, és *szolidáris társadalom* kialakítását is célul kell, hogy tűzzék. A gyermekek között nem szelektáló, gyermekközpontú, korszerű, differenciált, pedagógiai formákat alkalmazó iskola teremthet esélyt a **társadalmi integráció** eléréséhez.

Az oktatási integráció a minden egyes tanuló számára hatékony intézmény **komplex filozófiája**. Olyan *új iskolakultúra* megteremtését irányozza elő, amely megváltozott tanári személyiséget és *új pedagógusi szerepet* követel meg. *Másfajta kommunikációt* kíván meg a diákokkal, szülőkkel, iskolahasználókkal; nyitottság szükségeltetik a *folyamatos továbbképzésre*, a saját pedagógiai tevékenység *állandó analizisére*.

Pedagógiai oldalról az integráció jelentése: minden tanuló **megkülönböztetés és kirekesztés nélkül**, egymással kooperálva, a mindenkori fejlettségi szintjén, kompetenciáihoz és hozott kulturális értékeihez alkalmazkodva, individuális adottságainak megfelelő fejlesztésben részesüljön.

Jelen **útmutató** a képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítés bevezetéséhez, oktatásszervezési, szervezeti és pedagógiai-szakmai követelményeinek alkalmazásához próbál gyakorlati segítséget nyújtani. Bízunk benne, hogy eredményesen és hatékonyan segíti majd a munkáját mind az intézmények vezetőinek, mind az integrációs pedagógiai rendszer (IPR) kiépítésének folyamatába bevont munkatársaknak, fejlesztő munkacsoport tagoknak. Segédanyagunk végigvezeti a felhasználót az IPR kiépítésének folyamatán, meghatározva a fő tevékenységek fontosabb tartalmi-szakmai elemeit, követelményeit – *általános iskolák* esetén.

Eredményes együttnevelő munkájukhoz sok sikert kívánva:

Balogh Gyula

központvezető,

Országos Oktatási Integrációs Hálózat

1.1. Mit is jelent az IPR?

Integrált nevelés-oktatás: A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, eltérő nevelési igényű, helyenként többségében roma gyermekek egy osztályban, csoportban történő nevelése, oktatása a többségi gyermekekkel, tanulókkal.

Pedagógiai: A pedagógiai gyakorlat új alapokra helyezve valósítható meg, egyénre szabottan, az egyén hátránykompenzációs igényeit figyelembe véve, ahhoz kiválasztva a megfelelő fejlesztő hatású tartalmat, színtereket, eszközöket és módszereket.

Kiterjed:

- új tanulás-szervezési eljárások, módszerek alkalmazására,
- tartalomfejlesztő gyakorlatok bevezetésére,
- hagyományos tanulási tér- és időkeretek megváltoztatására,
- pedagógus szerep megváltozására,
- a nevelésben-oktatásban érintett külső szereplők bevonására,
- az intézmény falai közül kilépő gyakorlat új elemeire.

Rendszer: Az intézményi keretek között és azon túl zajló nevelés és oktatás valamennyi színterét, tevékenységi formáját, nevelési-, tanulási- és oktatásszervezési eljárását áthatja, egy rendszert alkotva, egymást erősítve, bevonva valamennyi érintett felet a teljes körű személyiségfejlesztés érdekében.

1.2. Miben nyilvánul meg az IPR?

Az Integrációs Pedagógiai Rendszer intézményi adaptációja és működtetése intézményfejlesztést, pedagógiai módszertani fejlesztést jelent, amely hatékony együttnevelés során a szociális környezetből és a képességek fejlettségéből adódó hátrányok ellensúlyozását célzó nevelő-oktató tevékenységben nyilvánul meg.

Az IPR működtetése során az intézményben **alapvető feltétel:**

- o a be- és elfogadó szemlélet,
- o a gyermek- és tanulóbarát környezet,
- o az integrációt támogató új tanulás-szervezési eljárások, módszerek alkalmazása a nevelés, tanulás-tanítás folyamatában,
- o a széleskörű tevékenységformák biztosítása,
- o az egyéni bánásmód, az optimális fejlesztés,
- o a kapcsolatfejlesztés, a párbeszéd.

Az integrációs pedagógiai gyakorlat megnyilvánul:

intézményi szinten:

- a hatékony integrált neveléshez szükséges pedagógiai módszerek, iskolai tanulás-szervezési eljárások alkalmazásában a tanórákon és tanórán kívüli foglalkozásokon (Pl. differenciált tanulás-szervezés, tevékenységközpontú ismeretközvetítés, kooperatív tanulás, projektoktatás, drámapedagógia, stb.);
- az info-kommunikációs eszközök intenzívebb tantermi használatában (a tanulók a napi tanulási gyakorlatban használják a számítógépet, tudnak ismereteket szerezni, elmélyíteni az internetről, az SDT-ből, fokozatosan felhasználói szinten kezelik a számítógépet);
- a gyermek- és tanulóbarát intézményi környezet kialakításában (hagyományos helyett csoportmunkára alkalmas csoportszobai, osztálytermi be- és elrendezés);
- a széleskörű tanórán kívüli foglalkozások és szabadidős programok biztosításában, szervezésében;
- a pedagógus szerep megváltozásában (ismeretközvetítő szerep helyett facilitátor szerep);
- a szülők és az óvoda, iskola partneri kapcsolatának javításában az intézmény mindennapi életébe történő hangsúlyosabb bevonással;
- a társadalmi és szakmai környezettel való együttműködés erősítésében (CKÖ*, gyermekjóléti szolgálat, óvodák, alap- és középfokú oktatási intézmények, szakmai szolgáltatók, szakszolgálatok, civil szervezetek, stb);

* CKÖ: cigány kisebbségi önkormányzat

- az intézményfokokozatok közötti átmenet pedagógiai segítségével: óvoda-iskola, illetve általános iskola-középiskola között (közös programok szervezése, egymás munkájának megismerése, tanítási tartalmak összehangolása, tanulók átadás-átvétele intézményváltáskor, nyomon követés, esetmegbeszélések, közös programfejlesztések);
- az inkluzív intézményi pedagógiai attitűd kialakításában (szegregáló nevelés- és oktatásszervezési formák felszámolása, befogadó szemlélet kialakítása a pedagógusokban, a gyermekekben, tanulóknak és a szülőknél az eltérő szociális háttérű, a sajátos nevelési igényű és a roma gyermekek, tanulók iránt).

az egyén szintjén:

- valamennyi halmozottan hátrányos helyzetű gyermek és tanuló bevonásával a programba, megnyerve a szülőket is partnerként.

Ehhez az iskolában a pedagógiai munka kiemelt területévé válik: az érintett tanulók hátrányainak feltérképezése az alapvető képesség és készségterületeken, az egészséges személyiségfejlődés, a szociális fejlettség, a közösségi kapcsolatok és tanulási nehézségek területe;

- a feltérképezett hátrányok enyhítésére kidolgozott egyéni fejlesztési tervek készítésében: megjelölve benne a hátrányokat, azok fokát, a kompenzációs feladatokat, a tevékenységeket, a módszereket és a szervezeti kereteket, szintereket, gyakoriságot – ennek megfelelő folyamatos egyéni fejlesztés;
- a differenciált tanórai tanulásszervezés, valamint a fejlesztő, felzárkóztató, tehetséggondozó és az érdeklődési körnek megfelelő szakköri tanórán kívüli foglalkozások biztosításában: ennek eredményeként a lemorzsolódási, továbbtanulási, kompetenciamérési eredmények az érintett tanulók körében folyamatosan javuló mutatókat érnek el.
- az iskolán kívüli, továbbtanulást segítő programokban (pl.: Útravaló Ösztöndíjprogram, Tanoda Program, Arany János Tehetséggondozó Program, ...).
- További fontos követelmény: fokozott figyelem irányítása az érintett gyermekekre, tanulókra, pozitív befogadó intézményi attitűddel, folyamatos pozitív mintaadással.
- a háromhavonkénti értékelő megbeszélés, amelybe minél több érintett fél bevonása indokolt.

*Ha le akarnánk egyszerűsíteni: az IPR intézményi gyakorlata, működtetése, tulajdonképpen az, amit egy innovatív intézményben a változásokra érzékeny, felkészült pedagóguscsoport eddig is követett, csak még jobban figyelve az **egyéni szükségletekre**, a „hátsó padban ülőkre”!*

*„Ha mindig tisztán látnám, mi az igazság és mi a jó,
Akkor sohasem ingadoznék abban, hogy hogyan
ítélkezzem és mit válasszak,
akkor teljesen szabad lehetnék, de sohasem közömbös.”*

(René Descartes)

2. FOGALOMGYŰJTEMÉNY

Együttműködési megállapodás

A 11/1994.(VI.8.) MKM rendelet 8. pontja értelmében: A képesség-kibontakoztató felkészítést az intézmény a közoktatási törvény 95.§(1) bekezdésének i) pontja alapján működő **Országos Oktatási Integrációs Hálózattal** kötött együttműködési megállapodás alapján, a Hálózat szakmai támogatásával szervezi meg, mely szakmai szolgáltatás kiterjed a fenntartó számára nyújtott, a közoktatási törvény 105.§-a szerinti önkormányzati intézkedési terv közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési terve elkészítésének támogatására is.

Az **együttműködés célja** a felek közötti együttműködés kialakítása annak érdekében, hogy az Együttműködési Megállapodást aláíró nevelési-oktatási intézményben a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességét elősegítő integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítés, illetve az óvodai fejlesztő program a jogszabálynak megfelelően történjen.

Hátrányos helyzetű (halmozottan hátrányos helyzetű) gyermek, tanuló

(Kt. 121. § (1) bekezdés 14. pontja)

„Hátrányos helyzetű gyermek, tanuló az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre** való jogosultságát a jegyző megállapította; e csoporton

belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint – óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállításának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek.”

Inkluzív nevelés

Az inklúzió befogadást jelent. Az inkluzív nevelés alapvető intézményi szemlélet, mely a gyermekek, tanulók egyéni különbségeit (társadalmi, kulturális, biológiai) együttesen, teljes mértékben figyelembe veszi és azokból kiindulva, azokra építve alakítja ki **befogadó környezetet személyi, tárgyi és pedagógiai vonatkozásban**, mely biztosítja a hatékonyság, eredményesség és méltányosság hármasságának megvalósulását.

Integráció

Az integráció beilleszkedést, fogadást jelent. A nevelés-oktatás terén különböző megvalósulási szintjei vannak, melyek közül a legmagasabb, és egyben a legeredményesebb az **inklúzió**. Az integráció szót használjuk a sajátos nevelési igényű, a roma és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók együttnevelésének (együttes nevelésének) kifejezésére egyaránt. A tanítás-tanulás folyamatában, annak pedagógiai eszközrendszerében mindegyik megközelítésben mást-mást jelent.

A HHH integráció a társadalmi, szociális hátrányokból adódó egyéni különbségek csökkentését hivatott biztosítani a közoktatási rendszerben szervezett keretek között, ezáltal megteremtve az esélyt a társadalmi erőforrásokhoz való egyenlő hozzáféréssel a társadalmi életben való egyenlő részvétellel.

Integrációs felkészítés

„Az esélyt teremtő nevelésnek és oktatásnak az oktatásért felelős miniszter által kiadott oktatási program alkalmazásával történő megszervezése, melyben a szociális helyzetükből és fejlettségükből eredő hátrányok ellensúlyozása céljából részt vevő gyermekek, tanulók a többi gyermekkel, tanulóval együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban, osztálybontás esetén azonos csoportban vesznek részt a foglalkozáson, illetve tanulnak, oly módon, hogy az érintett gyermekeknek, tanulóknak a többi gyermekekhez, tanulókhöz viszonyított aránya nem haladhatja meg a jogszabályban meghatározott mértéket.” *(Kt. 121. § (1) bekezdés 16. pontja)*

„Integrációs felkészítésben vesznek részt azok a képesség-kibontakoztató felkészítésben részt vevő tanulók, akik egy osztályba, osztálybontás esetén egy csoportba járnak azokkal a tanulókkal, akik nem vesznek részt a képesség-kibontakoztató felkészítésben. Az integrációs felkészítés megszervezése nem járhat együtt a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók elkülönítésével. E rendelkezések alkalmazásában a tanulók elkülönítését jelenti, ha az integrációs felkészítést nem a Vhr 39/D. § (9) bekezdésének a)-c) pontjaiban foglaltaknak megfelelően szervezik meg.” *(11/1994 (VI.8.) MKM rendelet 39/E § (1))*

Képesség-kibontakoztató felkészítés

„Az e rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b)-d) pontjában felsorolt intézmény a tanuló szociális helyzetéből és fejlettségéből eredő hátrányának ellensúlyozása céljából képesség-kibontakoztató felkészítést szervez, melynek keretei között a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatása, a fejlődésének elősegítése, a tanuló tanulási, továbbtanulási esélyének kiegyenlítése folyik.” *(11/1994 (VI.8.) MKM rendelet 39/D § (1))*

Integrációs Pedagógiai Rendszer (IPR)

Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszere nem ad meg részletes tanítási tartalmakat, választandó tantervet, tankönyvet stb., nem nevez meg konkrétan alkalmazandó programokat, viszont kinyilvánítja az egyéni különbségekre alapozott nevelés kialakításának szükségességét. Kiindulópontja, hogy a gyermekek, tanulók közti különbségek rendkívül sokfélék, a személyiség széles dimenzióiban írható le, s nem korlátozhatók valamely tantárgyban elért iskolai eredményekben megmutatkozó

különbségekre. A differenciálás nem azonosítható a felzárkóztatással és a tehetségneveléssel, a differenciálás tehát nem a tanulmányi eredményesség szintjeihez igazodik. A differenciálás mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a gyermek, tanuló igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. A nevelés, az oktatás igazodik a gyermekhez.

Multikulturális nevelés

A multikulturális nevelés, oktatás olyan, többnyire formális oktatást jelent, amely két vagy több kultúrát is felölel. Demokratikus oktatási rendszert feltételez, amelyben a saját kultúra megtartása mellett biztosított a társadalmi integráció. Ehhez olyan kompetenciákat kell kialakítanunk a tanulóknak, amelyek képessé teszik őket arra, hogy szembenézzenek a nemzetközi közösségekben meglévő sokszínűséggel és különbözőségekkkel, és megtanulják kezelni ezeket. A multikulturális nevelés arra törekszik, hogy a különféle kultúrákkal és kulturális csoportokkal való együttműködést megalapozó kognitív, verbális és nonverbális készségeket fejlesszen ki, a más csoportokkal való kommunikációt lehetővé tevő képességekkel együtt. A multikulturális nevelés során tanítani kell a kulturális különbségek és a társadalomban levő emberi viszonyok jellegzetességeit, és alkalmat kell teremteni a kulturális pluralizmusra és a toleranciára való képességek kialakulására. Ezt nagymértékben segítheti a kulturális sokféleséget elismerő és reprezentáló intézményi környezet, mely kedvező hatással lehet a tanulók motiváltságára is.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló

„Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján

a) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd,

b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.” **(Kt. 121. § (1) bekezdés 29. pontja)**

Szegregáció

Elkülönítést, kirekesztést jelent. A szociális, kulturális vagy biológiai determináltságú, egyéni különbségekkel rendelkező gyermekeknek, tanulóknak a többségi gyermekektől, tanulóktól elkülönítetten, külön intézményben vagy csoportban, illetve osztálykeretben biztosított nevelés-oktatása.

Szocializáció

A születéstől a halálig tartó fejlődési folyamat, amely során az egyén „beletanul (direkt vagy indirekt módon, formális vagy informális nevelés során) a társadalomba”.

„A fegyelmezett otthonokban a gyerekeknek nincsenek jogaik.

Az elkényeztetett otthonokban mindenhez van joguk.

Márpedig a jó otthon az, ahol szülőknek és gyerekeknek egyenlő jogaik vannak. És ugyanez vonatkozik az iskolára is.”

(Alexander Sutherland Neill)

3. A JOGI SZABÁLYOZÁSOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Alapvetően hat jogszabály határozza meg az Integrációs Pedagógiai Rendszer intézményi működtetésének kereteit, a támogatási rendet. Ezek folyamatos nyomon követése elengedhetetlen. Egy részük a fenntartó kötelezettségeit határozza meg, de célszerű azokat is ismerni az intézményvezetőnek, a gazdasági vezetőnek és az IPR menedzsmentnek, hiszen a mindenkori

adatszolgáltatás, a pedagógiai működtetés, valamint támogatás igénylésének és felhasználásának alátámasztása az intézmény, illetve az intézményvezető kötelezettsége. Ismerős jogi tézis, miszerint *a jogszabály nem ismerete, nem mentesít a felelősség alól!*

Ebben a fejezetben az IPR bevezetését és alkalmazását meghatározó jogszabályokból adódó feladatokat és kötelezettségeket igyekszünk kiemelni.

3.1. 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről

(továbbiakban: Vhr)

39/D § – Képesség-kibontakoztató felkészítés

- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók szociális helyzetéből és fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását szolgálja személyre szabottan. Amennyiben a fenntartó vagy a nevelési oktatási intézmény a bevezetés mellett dönt, akkor a 2009/2010-es nevelési- és oktatási évtől az iskola valamennyi évfolyamán, valamennyi osztályában meg kell szervezni, ha van az osztályban halmozottan hátrányos helyzetű tanuló. Amennyiben van olyan osztály, amelyben nincs, akkor felmenő rendszerű (a 2009/2010. tanévben: 1. és 5. évfolyamon) bevezetés lehetséges. További feltétel a heterogén osztályszerkezet kialakítása.
- A tanuló igényeihez igazodva ennek keretében négy területen kell biztosítani az iskolának a fejlesztést:
 - o személyiségfejlesztés,
 - o közösségfejlesztés,
 - o tanulási nehézségek csökkentése,
 - o szociális hátrányok enyhítése.
- A tanulók nevelése és oktatása, tudásának értékelése a Miniszteri Közleményben kiadott pedagógiai keretrendszer alapján történik (részletesen lásd később)
- A felkészítésben részt vehetnek (támogatás igényelhető rájuk, a mindenkor október 1-jei statisztikai adatok alapján):
 - o halmozottan hátrányos helyzetű tanulók (HHH)
 - o integráltan ellátott sajátos nevelési igényű, HHH tanulók (szakértői szakvéleményben diagnosztizált)
 - o az adott osztály halmozottan hátrányos helyzetű tanulói számának 10%-ában hátrányos helyzetű tanulók, igazgatói döntés alapján.(A 2009/2010-es tanévben összlétszámuk azonban nem haladhatja meg az összes HHH-s tanuló 10%-át.)
- A felkészítés az adott tanulóra személyre szabottan történik, egyéni fejlesztési terv alapján.
- A felkészítésben részt vevő tanuló egyéni fejlesztési terv alapján történő haladását, fejlődését háromhavonként értékelni kell, melyre meg kell hívni a tanulót, a szülőt, az ifjúságvédelmi felelőst, indokolt esetben a gyermekjóléti szolgálat, a gyámhatóság, illetve a nevelési tanácsadó képviselőjét, valamint részt vesz rajta az osztályfőnök, az intézmény vezetője vagy helyettese, illetve az IPR menedzsment egy tagja (ha nem esik egybe az intézményvezetővel vagy helyettesével). Az értékelésről jegyzőkönyvet, vagy feljegyzést kell készíteni, azt alá kell írni valamennyi résztvevővel, s amennyiben a szülő nem volt jelen az értékelésen, meg kell azt küldeni számára.
- Nem indítható képesség-kibontakoztató felkészítés (nem igényelhető meg a központosított pályázati támogatás), ha:
 - o az általános iskola székhelye és ugyanazon településen lévő tagintézményei között a HHH-s tanulók aránya közötti eltérés meghaladja a 25%-ot,
 - o az általános iskolában évfolyamonként több osztály működik, s az osztályok között a HHH-s arány eltérése meghaladja a 25 %-ot,
 - o a településen több általános iskola működik, s azok bármelyikében a HHH-s tanulók iskolán belüli aránya és a települési arány közötti különbség meghaladja a 25%-ot. (Települési arány: a településen működő összes iskolában a HHH tanulók létszámának a település összes iskolájába járó tanulók létszámához viszonyított aránya. Megállapításánál a településen lévő, nem önkormányzati fenntartású intézménybe járó, helyben lakó tanulókat is figyelembe kell

venni, ha az intézmény nyilatkozat vagy közoktatási megállapodás alapján részt vesz az önkormányzati feladatellátásban.)

- Többcélú intézménynél az arányok tekintetében az általános iskolai intézményegységet kell csak figyelembe venni.

39/E § - Integrációs felkészítés

- Az integrációs felkészítésben azok a képesség-kibontakoztató felkészítésben részt vevő tanulók vesznek részt, akik egy osztályba, osztálybontás esetén egy csoportba járnak azokkal a tanulókkal, akik nem vesznek részt a képesség-kibontakoztató felkészítésben. Feltétele, hogy a HHH-s és nem HHH-s tanulók együtt, egy osztályban, integrált ellátásban részesüljenek.
- Amennyiben a sajátos nevelési igényű tanuló sajátos nevelési igénye a *képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgáltatokról szóló 14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet 12. §-ának (2) bekezdése alapján kezdeményezett, illetve 20. §-ának (4) bekezdésében* foglalt felülvizsgálat eredményeként megszűnt, a kötelező felvételt biztosító vagy a választott általános iskolába visszahelyezett tanuló nevelése és oktatása tekintetében a 39/D. § (4) bekezdésében foglalt pedagógiai programot kell alapul venni.
- Az *Integrációs felkészítésre* egyebekben mindenben az előzőekben leírt, a képesség-kibontakoztató felkészítésre vonatkozó rendelkezések az irányadók, azokat kell érvényesíteni.
- Az iskolai integrációs felkészítésről szóló rendelkezések az általános és középiskolára egyaránt vonatkoznak.

3.2. 23/2009. (V. 22.) OKM rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések támogatása, valamint az integrációs rendszerben részt vevő intézményekben dolgozó pedagógusok anyagi támogatása igénylésének, döntési rendszerének, folyósításának, elszámolásának és ellenőrzésének részletes szabályairól – központosított pályázati támogatás igénylésének és elszámolásának rendjéről

(A támogatási rendelet évente kerül kiadásra. Ez a rendelet a 2009/2010. tanévre, nevelési évre vonatkozik.)

A.) A program támogatása:

- Fenntartó igényli az intézmény adatszolgáltatása alapján, ha az adott intézmény a 11/1994. MKM rendelet 39/D-E. §-ában meghatározott követelmények és az oktatási és kulturális miniszter által kiadott Integrációs Pedagógiai Program szerint képesség-kibontakoztató és/vagy integrációs felkészítést biztosít.
- A támogatás kizárólag olyan intézményben vehető igénybe, ahol:

Az intézmény:

- o alapító okiratában szerepel az IPR tevékenység,
- o az integrációs pedagógiai programot beépítette nevelési vagy pedagógiai programjába és helyi tantervébe (vagy újonnan belépő intézmény esetében erre a fenntartó kötelezettséget vállal) és ténylegesen működteti is azt a napi pedagógiai tevékenységében,
- o az OOIH-val együttműködési megállapodást kötött (e rendelet 2.§ (13) bek.),
- o ezen rendelet 6. sz. mellékletében a miniszter által kiadott integrációs pedagógiai program alapján vállalásokat tesz a megvalósítandó feladatokról,
- o előző évi támogatás esetén teljesítette az *együttműködési megállapodásban* foglalt vállalásokat, elkészítette az intézményi önértékelést, valamint a támogatás pénzügyi elszámolását (mindezek elfogadásra is kerültek).

A fenntartó:

- o Eleget tesz az egyenlő bánásmód követelményeinek (e rendelet 2.b. mellékletében nyilatkozatot tesz),
- o Eleget tesz a HHH-s gyermekek, tanulók egyenletes aránya érdekében az óvodai, iskolai körzethatárok kialakítására vonatkozó kötelezettségének (1993. évi LXXIX. tv. 66.§.),
- o Intézményeiben és intézményei között a HHH-s arány eltérése nem haladja meg a 25%-ot.
- A támogatás e rendelet 1. sz. mellékletében foglalt tevékenységekre, feladatokra, valamint iskolák esetében a 4. a sz. mellékletben, óvodák esetében az 5. a sz. mellékletben meghatározott pedagógiai szakszolgáltatásokra használható fel.

- A HHH-s létszámadatoknál az októberi statisztika a mérvadó, illetve az iskolákban maximum 10%-ban HH-s tanulóra is igényelhető támogatás. (A támogatás igénylési dokumentumainak júniusi benyújtásakor az előző év októberi statisztikai adatait kell szerepeltetni, majd az adott nevelési- és oktatási év októberi statisztikai adatairól iskolákban a 4.b. sz. mellékleten kell bejelentést tenni.)
- A támogatási igénylés benyújtása határidejének elmulasztása jogvesztő.
- Az intézmények és fenntartók a nevelési- és oktatási év végén a 6. sz. melléklet szerint elkészített vállalásaik teljesüléséről intézményi önértékelést és pénzügyi elszámolást kötelesek benyújtani.
- Az iskolára vonatkozó mellékletek 1., 4.a., 4.b., 6. számú.

B.) A pedagógusok anyagi támogatása:

- A 138/1992. (X.8.) Korm. rendelet 15/A. §-ban foglaltak alapján igényelhető (részletesen lásd: alább)
- Az intézmény vezetőjének a 7. sz. mellékletben foglalt feladattervet kell elkészíteni, melyben meghatározza az érintett pedagógusok számát, az ellátandó tevékenységet, valamint a kiegészítő illetmény összegét.

3.3. 138/1992. (X. 8.) Korm. rendelet a közalkalmazottakról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról a közoktatási intézményekben

15/A. § – IPR-ben résztvevő pedagógusok kiegészítő illetményéről

- A pedagógus-munkakörben foglalkoztatott közalkalmazott részére kiegészítő illetmény jár, ha az integrációs és képesség-kibontakoztató támogatás rendszerébe bekapcsolódott intézmény keretei között vesz részt a nevelés-oktatás feladataiban.
- Általános iskola esetén akkor jár kiegészítő illetmény, ha a képesség-kibontakoztató felkészítésben vagy az integrációs felkészítésben a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolai aránya meghaladja az öt százalékot. (A kiegészítő illetmény összege eltérő, a HHH-s tanulók százalékos mértéke határozza meg.) Az érintett tanulók iskolai arányát úgy kell meghatározni, hogy létszámukat el kell osztani az iskolába felvett összes tanuló létszámával. Többcélú intézmény esetében a feltételeket az általános iskolai feladatot ellátó intézményegység tekintetében kell vizsgálni. Ha az általános iskola több feladat-ellátási helyen működik, a feltételek meglétét az adott feladat-ellátási hely tekintetében kell vizsgálni.
- A kiegészítő illetményre való jogosultság feltétele, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolai nevelésében és oktatásában részt vevő pedagógus az integrációs támogatási rendszerbe történő bekapcsolódás keretében az intézmény által vállalt feladatok teljesítésében részt vegyen. A pedagógus akkor vesz részt az előírt feladatok teljesítésében, ha a következő tevékenységek közül legalább három teljesítésében közreműködik:
 - o közreműködik az integrációs pedagógiai rendszer megvalósítására létrehozott intézményi **munkacsoport munkájában**,
 - o közreműködik az integrációs támogatási rendszerrel összefüggő **módszertani adaptációt** segítő munkacsoport munkájában,
 - o részt vesz olyan **továbbképzéseken**, amely az érintett tanulók felkészítéséhez szükséges,
 - o részt vesz az **óvodából az iskolába történő átmenet** megkönnyítését szolgáló tevékenység segítésében,
 - o az érintett tanulók nevelését-oktatását **egyéni fejlesztési terv** szerint végzi, ennek keretei között a tanuló teljesítményét rendszeresen értékeli,
 - o segíti a **regionális szakmai műhely** tevékenységét,
 - o segíti az érintett tanulók **középfokú iskolai továbbhaladását**.
- Az **intézmény vezetője** – minden nevelési- és oktatási évre – meghatározza, hogy a pedagógus a meghatározott feladatok közül mely tevékenységet és miként köteles ellátni, továbbá azt, hogy a kiegészítő illetmény mely tevékenység elvégzésére és mekkora összegben jár. A meghatározott feladatok végrehajtását a pedagógusok teljesítményértékelésekor értékelni kell. Nem kaphat kiegészítő illetményt az értékelést követő nevelési évben az, akinek a teljesítményértékelése „kevésbé alkalmas”, illetve „alkalmatlan” eredménnyel zárult.
- A kiegészítő illetmény összegét az intézmény vezetője állapítja meg feladat-meghatározás alapján azzal a megkötéssel, hogy az egy pedagógusnak járó összeg nem lehet kevesebb havi ötezer forintnál és nem lehet több havi hatvanezer forintnál.

Az intézményvezetőnek célszerű nevelési- és oktatási évenként szabályozni a programban részt vevő és anyagi támogatásban részesülő pedagógusok körét, feladatait, időkeretét, juttatását és a tevékenység havonkénti igazolásának mikéntjét.

3.4. 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról 12/H. § (1)-(6)

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók létszámával összefüggő adatszolgáltatási kötelezettség

(1) A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításáról szóló eljárásban a jegyző tájékoztatja a szülőt azokról a kedvezményekről, juttatásokról, pályázati lehetőségekről, amelyek a gyermeket megilletik, ha megfelel a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre, tanulóra vonatkozó feltételeknek.

(2) A szülő által – az adatszolgáltatás önkéntességére vonatkozó tájékoztatást követően – kitöltött, a 7. számú mellékletnek meg felelően elkészített adatlapok (a továbbiakban: nyilatkozat) alapján a jegyző megállapítja, az önkormányzat illetékességi területén, ezen belül a kötelező felvételt biztosító iskolák felvételi körzetében hány halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló él. A jegyző, ha a rendelkezésre álló adatok alapján az integrációs, illetve a képesség-kibontakoztató felkészítés megszervezését indokoltnak tartja, kezdeményezi a polgármesternél, hogy a képviselő-testület tüsse napirendre az integrációs, illetve a képesség-kibontakoztató felkészítés megszervezésének szükségességét a település iskoláiban, továbbá az iskolai körzethatárok felülvizsgálatát a közoktatásról szóló törvény 66. §-ának (2) bekezdése szerint.

(3) A jegyző az adott év május 15-én és október 1-jén rendelkezésre álló adatok feldolgozása után minden év május 31-ig és október 15-ig – elektronikus formában – megküldi a KIR-en keresztül az Oktatási Hivatal részére

a) a településen élő összes hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló létszámát, külön megadva az óvodás korú gyermekek, az alapfokú és középfokú iskolával tanulói jogviszonyban álló tanulók létszámát,

b) az óvoda és az általános iskola felvételi körzetében élő hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás korú gyermekek és tanköteles tanulók létszámát feladat-ellátási helyenként.

(4) A nyilatkozat kezelésére egyebekben a gyermekvédelmi gondoskodás keretében lefolytatott eljárás során keletkezett iratokra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

(5) A jegyző a kitöltött nyilatkozat egy példányát a szülőnek átadja. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulónak járó kedvezmény igénybevételének a feltétele a nyilatkozat és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapításáról szóló jogerős határozat bemutatása.

*(6) A jegyző a szülő írásbeli hozzájárulása esetén a nyilatkozatot másolatban öt munkanapon belül megküldi a nevelési-oktatási intézménynek. Az intézményvezető – a szülő hozzájárulása esetén – a felvételi naplóban, a törzslapon feltünteti, hogy a gyermek, tanuló hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű.**

A nevelési-oktatási intézmény a nyilatkozatot a tanulói jogviszony megszűnését követő öt évig jogosult kezelni.”

Az iskola tehát nem nyilatkoztatja a HHH-s tanulók szülőjét, hanem a jegyző által megküldött dokumentumot kezeli. Az IPR programba igazgatói hatáskörben bevont tanulók szülőjét célszerű nyilatkoztatni a programban való részvétel elfogadásáról.

3.5. 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 95.§ (1) i. pont és a 105.§

- A képesség-kibontakoztató felkészítésben részt vevő tanulók nevelése és oktatása, tudásának értékelése az oktatási és kulturális miniszter által - a közoktatási törvény 95. §-a (1) bekezdésének j) pontja alapján - kiadott program alkalmazásával történik.
- A települési vagy társulási önkormányzatoknak a települési vagy társulási közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési tervben meg kell határozni a gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket.

* a szerkesztő kiemelése

3.6. Miniszteri Közlemény (megjelent az Oktatási Közlöny 2007. máj. 14. LI. évf. 11. számában) a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók esélyegyenlőségének biztosítását szolgáló iskolai és óvodai integrációs programról

Az iskolában a képesség-kibontakoztató és az integrációs felkészítést a hivatkozott miniszteri közleményben kiadott *Iskolai Integrációs Program* alapján kell megszervezni. A program négy fő fejezetből épül fel:

I. fejezet: Az alkalmazás feltételei

(Az itt megjelenő elemek kialakítása, ill. megvalósítása kötelező érvényű valamennyi megvalósító iskola számára, ellenkező esetben az igényelt és folyósított támogatást vissza kell fizetni.)

1. Integrációs stratégia kialakítása

1.1. Helyzetelemzés az integráció szempontjai alapján (az intézményi önértékelés táblái a helyzetelemzés elkészítéséhez segítséget nyújtanak)

1.2. A célrendszer felállítása (a célok és feladatok meghatározása), valamint az elvárható eredmények intézményi megfogalmazása a helyi sajátosságok figyelembe vételével (A célok és éves feladatok meghatározásához használható az intézményi önértékelés is.)

Az Integrációs stratégia lebontása-éves cselekvési ütemterv készítésével valósulhat meg. A cselekvési terv az intézmény éves munkatervének melléklete is lehet (nem kötelező elem, de összehangolása célszerű az intézményi munkatervvel, a gyermek- és ifjúságvédelmi éves tervvel).

2. Az iskolába való bekerülés előkészítése

2.1. Az óvoda-iskola átmenet segítése (Szakmai együttműködés a két intézményfokozat között. Pedagógusok és gyermekek együttműködését külön kell tervezni.)

2.2. Heterogén osztályok kialakítása a Vhr előírásainak megfelelően (11/1994 (VI. 8.) MKM 39/D., 39/E.§)

3. Együttműködések – partnerségi kapcsolatok kiépítése (Az integráció megvalósításának szintén alapfeltétele. Együttműködési megállapodásokat írásban kell megkötöni, melyben célszerű meghatározni az együttműködő felek adatait, az együttműködés módját, tartalmát, gyakoriságát, résztvevők körét, a felek vállalásait stb. Az együttműködés megvalósulását írásban szükséges dokumentálni: jegyzőkönyv, feljegyzés, emlékeztető, munkaanyag, kiadvány, fotó, videó, év végi beszámoló, ... stb.)

3.1. Szülői házzal

3.2. Gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal

3.3. Szakmai és szakszolgáltatókkal

3.4. Középfokú oktatási intézményekkel

3.5. Kisebbségi önkormányzattal

3.6. Civil szervezetekkel

II. fejezet: A tanítást-tanulást segítő eszközrendszer elemei

(Az IPR eszközrendszere 7 területen, 25 alcsoportban került meghatározásra. Az első területről részterületenként 1-1-et, míg a további 6 terület mindegyikéből legalább egyet-egyvet választani kell minden intézménynek, melyet vagy adaptálnak vagy önállóan fejlesztenek ki és valósítanak meg. Így első lépésként minimum 9 elem kerül bevezetésre.)

Amennyiben az iskola már alkalmaz egy programelemet, akkor azt kell megvizsgálni, hogy érvényesülnek-e az integrációs felkészítésre vonatkozó osztály- illetve csoportkritériumok, valamint, hogy milyen módon méri az adott elem hatékonyságát, eredményességét.

1. Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek a következő területekről

1.1. Az önálló tanulást segítő fejlesztés

- a tanulási és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok

- az önálló tanulási képességet kialakító programok

- a tanulók önálló - életkornak megfelelő - kreatív tevékenységére épülő foglalkozások

- tanulási motivációt erősítő és fenntartó tevékenységek

Ennél az elvárásnál a tanulási képességeket erősítő tevékenységeket kell megszervezni, a tanítási folyamat részévé tenni.

Fel kell mérni az intézményben, hogy melyik elemre van a leginkább szükség (ez a helyi viszonyoktól függően eltérő lehet), illetve, hogy melyik elem működtetéséhez rendelkezik az iskola megfelelő pedagóguskompetenciával.

1.2. Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése

- **tantárgyi képességfejlesztő programok**
- **kommunikációs képességeket fejlesztő programok**
- **komplex művészeti programok**

A tanulmányi sikeresség szempontjából az 1.1. mellett (mely a tanulás technikáit és eredményességének feltételeit teremti meg) ennek az elemnek van kitüntetett jelentősége, mert olyan alkalmazható tudás birtokába juthatnak segítségével a diákok, mely az iskola elhagyása után is kiemelten fontosak.

1.3. Szociális kompetenciák fejlesztése

- **közösségfejlesztő, közösségépítő programok**
- **mentálhigiénés programok**
- **előítéletek kezelését szolgáló programok**

A szociális és életvitel kompetenciák körébe olyan attitűdök, készségek és képességek tartoznak, amelyek egyaránt alapját képezik az egyén belső, személyes harmóniájának és társadalmi beilleszkedésének. E terület lényeges elemei az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a tolerancia és az őszinte kommunikáció. A társas viselkedés terén az empátia, a kommunikációs és kooperációs készség, a vitázó és érvelő képesség, a konfliktustűrő, kezelő, megoldó képesség. Éppen ezért az integráció társadalmi jelentősége szempontjából alapvető jelentőségű képességterületről van szó, ami nem csak a hátrányos helyzetű gyerekeknek fontos; a nem hátrányos helyzetű tanulók éppen a heterogén osztályok révén sajátíthatják el például az interkulturalitás, a tolerancia, az előítélet mentesség elengedhetetlen kompetenciáit.

2. Az integrációt segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek

- **patrónusi, mentori vagy tutori rendszer működtetése**
- **együttműködés civil (pl. tanodai) programmal**
- **művészeti körök**

A kompetencia fejlesztő iskolai, tanórai programok mellett az IPR elvárja a tanítási órán kívüli integrált tevékenységet.

Jó lehetőség a család, a környezet bevonására, megismerésére is. Ilyen lehetőséget képviselnek a művelődést, tanulást szolgáló kiegészítő programok, rendezvények; a napközis program, esetleg a kollégium, a tanodai programok, vagy az együttműködés a roma közösségi házzal.

3. Az integrációt elősegítő módszertani elemek

- **egyéni haladási ütemet segítő differenciált tanulásszervezés**
- **kooperatív tanulásszervezés**
- **projektmódszer**
- **drámapedagógia**

A korszerű tanulásszervezési formák alkalmazása a tanórákon jelentősen növeli a sikeres integráció esélyét, hiszen ez adja a tanítási folyamatnak azt a keretét, melyben lehetőség van az eltérő fejlettségű, motiváltságú tanulók minél sikeresebb fejlesztésére. A korszerű tanulásszervezési formák alkalmazása során lehetőség van - a frontális módszerrel szemben - a tanórán minden tanuló megszólítására, aktivizálására, az egyéni haladás biztosítására.

4. Műhelymunka - a tanári együttműködés formái

- **értékelő esetmegbeszélések**
- **problémamegoldó fórumok**
- **hospitálásra épülő együttműködés**

Az IPR feltételezi a pedagógusok szaktárgyi munkaközösségeken kívüli szervezett együttműködését. Ezek a formák nem részei az iskolai hagyományoknak, ezért fel kell építeni azokat, bevezetésük nem csak intézkedés kérdése, hanem új formák tanulása.

5. A háromhavonta kötelező kompetencia alapú értékelési rendszer eszközei

- a szöveges értékelés

- árnyalt értékelés, egyéni fejlődési napló

A két forma szorosan összefügg egymással, hiszen az egyéni fejlődési napló alkalmazása során nem tekinthetünk el a szöveges értékeléstől.

Az egyéni fejlesztési terv mindig valamilyen mérésen alapul. A pillanatnyi fejlettségi állapot rögzíti, hogy a fejlesztésnek „honnan hová” kell eljutnia. Fontos, hogy ellenőrizni lehessen a célok elérését, az azoktól való eltérést, az okok feltárását, a további fejlesztések irányainak meghatározását. Az egyéni fejlesztési terv megvalósulása követhető az egyéni fejlődési napló vezetésével, illetve a szöveges értékeléssel. Ezeknek az értékelési formáknak az az előnye, hogy nem minősítenek, hanem a fejlődés adott állapotáról számolnak be, az önmagához mért fejlődési szintet jelzik, illetve a gyermek saját lehetőségeinek megvalósítási fokát tükrözik.

Nem kell minden tanulóval kapcsolatban ugyanazokat a dolgokat figyelni. Mindenkit önmagához kell hasonlítani, azt kell kiemelni, ami rá jellemző, ami az ő fejlődését szolgálja. Minden tanulóban meg kell keresni azt, ami miatt ő is nagyon fontos és értékes. A gyerekek is tisztább képet kapnak saját magukról, saját fejlődési ütemükről, ami segíthet a realisabb önkép kialakítását. Éppen ezért célszerű a szöveges értékelés folyamatába a gyerekeket is bevonni különböző önértékelési technikák alkalmazásával.

6. Multikulturális tartalmak

- multikulturális tartalmak megjelenítése a különböző tantárgyakban

- multikulturális tartalmak projektekben feldolgozva

7. A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

- pályaaorientáció

- továbbtanulásra felkészítő program

III. fejezet: Elvárható eredmények

- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az nevelési - oktatási intézményben megfelel a jogszabályban előírtaknak.
- Az intézmény képes a különböző háttérrel és különböző területeken eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, és együttnevelésére.
- Multikulturális tartalmak beépülnek a helyi tantervbe.
- Az intézmény párbeszédet alakít ki minden szülővel.
- Az intézményben létezik tanári együttműködésre épülő értékelési rendszer.

Ezek eredményeként:

- Nő az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma.
- Csökken az intézményben az iskolarendszerű oktatásból kikerülők száma.
- Csökken az iskolai hiányzások óraszám.
- Csökken a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók körében a magántanulók száma.
- Nő az érettségire adó intézményekben továbbtanuló halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma.
- Az adott intézményben az országos kompetenciamérések eredményei az országos átlagot meghaladó mértékben javulnak.

IV. fejezet: Intézményi önértékelés (Az OOIH ajánlása alapján kiadott önértékelési adattáblák kitöltése.)

„Sokféle képet alkothatunk az emberről.

Olyat is festhetünk róla, ami javaslatot tartalmaz számára.

Ne azt mutassuk meg, hogy milyen, hanem hogy mivé válhat.

Ilyen képet alkotni annyit tesz, szeretni.”

(Bertold Brecht)

4. ADAPTÁCIÓS LÉPÉSEK: TEENDŐK AZ IPR BEVEZETÉSÉNÉL

A 7 nagy lépésen belül számtalan apró lépést kell tenni – sokszor helyben topogva, sőt még gyakran hátrafelé is haladva –, de számtalan iskola sok száz halmozottan hátrányos helyzetű gyermekének, tanulójának előmenetele igazolja, hogy érdemes!

4.1. Első lépés: az elhatározás

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel, tanulókkal való kiemelt foglalkozáshoz, az Integrációs Pedagógiai gyakorlat intézményi szintű alkalmazásához kell az integráció iránt elkötelezett óvoda- és iskolavezetés és kezdetben legalább néhány lelkes pedagógus. Miután ők megismertek az IPR lényegével, nagyon fontos, hogy a nevelőtestület egészével megismertessék, és szülessen egy **többségi döntés az alkalmazásáról**. Gyakran az óvodák, iskolák nem önként vállalják fel, hanem vagy egy pályázat szükséges velejárájaként, vagy az esélyegyenlőségi intézkedés részeként, illetve a támogatás lehívhatósága miatt. Ez esetben is elengedhetetlen a nevelőtestület elkötelezettségének, a befogadó attitűdjének kialakítása.

4.2. Második lépés: Fenntartói, települési feladatok: egyeztetés, érintettek beazonosítása, dokumentáció kialakítása

4.2.1. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beazonosítása, nyilvántartásuk kialakítása

A települések elvileg rendelkeznek a **halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljes körű nyilvántartásával**. A szülő az óvoda, illetve az általános iskola megkezdése előtt nyilatkozik, mely nyilatkozat érvényes az óvodai nevelés, illetve az általános iskolai tanulmányok teljes időtartamára. Változni akkor fog, ha a szülő, gondviselő a korábbi nyilatkozatát visszavonja. A gyermek, tanuló HHH státusza akkor változik meg, ha nem válik már jogosulttá a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre.

A HHH gyermekek feltárása és nyilvántartása jegyzői hatáskör és feladat. A települések döntő többsége napjainkban már rendelkezik saját, illetve a kistérség által elfogadott esélyegyenlőségi programmal. A különböző uniós pályázatokat benyújtó települések készítették el első körben a Közoktatási Esélyegyenlőségi Programjukat, mely helyzetelemzésből, illetve intézkedési tervből áll. A dokumentumban intézkedéseket fogalmazhatnak meg a HHH gyermekek feltárására, nyilvántartására, integrált ellátására, a jelen lévő szegregációs gyakorlatok felszámolására.

Mindezek alátámasztják az integráció bevezetésének szükségességét az óvodában, iskolákban.

4.2.2. Alapító Okirat módosítása

Az IPR bevezetéséhez, a támogatás lehívásához az intézményi **Alapító Okirat módosítása** szükséges, annak tartalmaznia kell a **Képesség-kibontakoztató felkészítést, integrációs felkészítést**. (Az Alapító Okirat módosítását a támogatási igénylés benyújtásának határideje előtt szükséges elvégezni. Teljesíteni kell továbbá a hozzá kapcsolódó jelentési kötelezettséget is a KIR felé.)

4.3. Harmadik lépés: Nevelőtestületi érzékenyítés

Az elhatározást tett kell, hogy kövesse. Az integrációs gyakorlatról való **tájékoztatásra** minden alkalmat meg kell ragadni az óvoda- és iskolavezetésnek és az azt felvállaló pedagógusoknak. Érdemes **ellátogatni** olyan óvodába, iskolába, ahol már eredményesen alkalmazzák az IPR-t, vagy az e területet jól ismerő **előadót hívni** nevelőtestületi, munkaközösségi értekezletre. Az IPR alkalmazására, a hatékony együttnevelésre nevelőtestületi **érzékenyítő képzést** ajánlott szervezni, ahová a fenntartó oktatásirányítóit is érdemes meghívni.

4.4. Negyedik lépés: IPR menedzsment és a munkacsoportok felállítása

Az **IPR menedzsment** tagjait az egyéni érzékenység, elkötelezettség alapján ajánlott kiválasztani, melynek ajánlott, hogy tagja legyen az óvodavezető, igazgató vagy a helyettese is. Alapvető feladatai:

- Komplex IPR alapú intézményfejlesztési stratégia kialakítása (komplex intézményi és intézmény-környezeti IPR alapú helyzetelemzésre építve);

- Működtetési és dokumentációs rend kialakítása, ellenőrzése;
- Alapdokumentumokban történő megjelenítése;
- A stratégiában és annak éves lebontásában, a cselekvési ütemtervben meghatározott célok és feladatok végrehajtásához szükséges pedagógiai, infrastrukturális és humán erőforrás, illetve ezekhez szükséges anyagi erőforrás biztosítása;
- Vonatkozó jogszabályi változások követése, szükséges intézkedések megtétele;
- Működtetéshez, fejlesztéshez forrásbővítés pályázatok útján.

A **munkacsoportok** számát a felvállalt tevékenységi területek határozzák meg. Néhány ajánlott munkacsoport:

- **Iskolai környezeti munkacsoport (IKCS)**, amelybe indokolt bevonni a helyi segítők képviselőit is (szülők, civil szervezetek, CKÖ képviselői)
Feladata: Az intézményi környezet képviselőinek megnyerése és bevonása az IPR alapú fejlesztésbe, az intézményi működtetésbe, a program fenntarthatóságába.

- **Iskolai fejlesztési/adaptációs munkacsoport (IFCS)**

Feladata: Az intézmény IPR alapú tanítási-tanulási eszközrendszerének egyes elemeit, módszertani, működtetési gyakorlatát hivatott intézményi szinten általánossá, az alapszolgáltatás részévé tenni (adaptációk és helyi fejlesztések koordinálása, projektervek kidolgozása, kommunikáció)

- **Átmeneteket kezelő munkacsoport.** Intézménytípustól függően lehet:

- Óvoda-iskola átmenet,
- 4-5. évfolyam közötti átmenet,
- Általános iskola-középiskola átmenet,
- Középiskola-felsőoktatás átmenet

Feladata: együttműködés kialakítása, közös programok, tevékenységek lebonyolítása.

- **Mérési, értékelési munkacsoport**

Feladata: tanulói mérések kialakítása, lebonyolítása, elemzése, fejlesztési területek meghatározása

4.5. Ötödik lépés: Feladatok beazonosítása, előkészítés

A menedzsmet és a munkacsoportok megalakulását követően hozzá kell kezdeni az IPR bevezetésével kapcsolatos feladatokhoz, melyek a következők lehetnek:

4.5.1. Vonatkozó jogszabályi rendelkezések, ajánlások, jó gyakorlatok megismerése

A menedzsmet és a munkacsoportok tagjai fontos, hogy teljes körűen ismerjék a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, megismerjenek már működő, jó gyakorlatokat.

4.5.2. Integrációs stratégia kialakítása

Helyzetelemzés elkészítése – Az *Önértékelés* adattáblái alapján teljes körűen elkészíthető a helyzetelemzés. A működő IPR elemek, eszközök feltárása, beazonosítása nagyon lényeges a nevelőtestület érzékenyítése szempontjából.

Célok, feladatok és elvárható eredmények meghatározása – A helyzetelemzésből kiindulva, azt az IPR programmal összevetve kell meghatározni.

4.5.3. Befogadó intézményi környezet és attitűd kialakításának megkezdése – A *Helyzetelemzés* során feltárássra kerül az intézményi attitűd, a gyermek-, tanulóbarát intézményi környezet, a humán erőforrás és módszertani kultúra helyzete. A kiindulási állapotmutatókat figyelembe véve meg kell tervezni rövid, közép és hosszú távon a fejlesztési területeket, a konkrét intézkedéseket és a forrásokat.

4.5.4. Partnerek megkeresése, tájékoztatása, együttműködések tervezése, kialakítása – Már az előkészítés időszakában szükséges a partnerek beazonosítása és az együttműködés várható színtereinek és tevékenységeinek, feladatainak tervezése.

4.5.5. HHH gyermekek és tanulók számának meghatározása, intézményi nyilvántartási rendszerének kialakítása – Jegyzői igazolás a HHH-s gyermekek köréről; Érdemes nevelési- és

oktatási évenként egy összesítő nyilvántartást vezetni a programban résztvevő gyermekekről, tanulókról, a csoportjukról, osztályukról, HHH-s vagy beemelt HH-s tanuló-e (iskolában)? A szülő hozzájárulása esetén – a felvételi naplóban, a törzslapon fel kell tüntetni, hogy a gyermek, tanuló hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű.

4.5.6. Bevont pedagógusok körének meghatározása, a tanítást-tanulást segítő eszközrendszer elemeinek, programjainak kiválasztása, dokumentációs és eljárásrendek kialakítása – A programba bevont pedagógusok körét a menedzsmenten és a munkacsoportok tagjain kívül (természetesen átfedéssel) az érintett tanulók osztályfőnökei, a tanítást-tanulást segítő eszközrendszer elemeit és programjait megvalósító pedagógusok, a fejlesztő pedagógus, a gyermek – és ifjúságvédelmi felelős, valamint az iskola egyéb szakemberei adják. Az eszközrendszert a vállalt programok, tevékenységek biztosítják. A programhoz kapcsolódó intézményi dokumentáció igen széleskörű, talán elsöre visszatartó erővel hat, de egy jól kialakított dokumentációt könnyen kezelhetővé lehet tenni a folyamat során.

A folyamatos nyilvántartásnak ki kell terjedni a következő területekre:

- HHH- s tanulók köre, illetve a programba bevontak köre: az alátámasztó dokumentumokkal, nyilatkozatokkal, határozatokkal;
- Az Integrációs Pedagógiai Rendszer adott intézményi gyakorlatát meghatározó alapidokumentumok, éves tervek, programok (Intézményi alapidokumentumok a megfelelő IPR programelemekkel kiegészítve – IPR program – Integrációs stratégia – Éves cselekvési ütemterv – Munkacsoportok éves munkatervei)
- Az eszközrendszer programjait, programelemeit megvalósító foglalkozási naplók, egyéni fejlesztési tervek és fejlesztési naplók. (Tartalmaznia kell a vállalások dokumentáltan alátámasztott elemeit, tevékenységeit, gyakoriságát, a résztvevő tanulók nevét, jelenlétét, illetve távolmaradását, a megvalósító pedagógus(ok) nevét.) Továbbá: munkatervek, együttműködési megállapodások, emlékeztetők, feljegyzések, jelenléti ívek, Ajánlott gyermekenként, tanulóként egy olyan nyilvántartást vezetni, hogy milyen, az IPR-t megvalósító programokban, tevékenységekben vesz részt (iskolán belül: tanórán, tanórán kívül, szabadidőben; iskolán kívüli támogató programokban) ?
- Háromhavonkénti értékelések teljes körű dokumentációja. (Dokumentáltan alá kell támasztani: a tanulók mérését, értékelését, valamint ennek ismertető megbeszélésén érintettek meghívását, jegyzőkönyvvel az értékelés eredményéről történő megbeszélés tényét, aláírásukkal a résztvevők körét. Amennyiben a szülő nem vesz részt az értékelő megbeszélésen, el kell hozzá juttatni az értékelést.)
- Pályázati dokumentumok. A támogatás felhasználását alátámasztó pénzügyi és szakmai dokumentáció valamennyi vállalásra és annak teljesítésére.
- A program működtetésének pedagógiai eredményességét alátámasztó tanulói fejlődés mérési rendszere.

4.6. Hatodik lépés: Intézményi IPR program működtetése (feladatok egy nevelési-oktatási évben)

Valamennyi előkészületi intézkedés megtétele után kezdetét veheti a képesség-kibontakoztató és/vagy integrációs felkészítés gyakorlati alkalmazása.

Az itt meghatározott feladatok évenként ismétlődnek, részletesen nem kerülnek kifejtésre, hiszen az már a kiadvány előző részében megtörtént vagy megtörténik.

1. Központosított pályázati támogatás igénylése az OKM rendelet és mellékletei értelmében, majd a szükséges további mellékletek folyamatos, határidőre történő elkészítése, megküldése – Feladatterv, Pénzügyi terv elkészítése;
2. Együttműködési megállapodás megkötése;
3. HHH-s gyermekek, tanulók létszámadatainak (csoportok, osztályok – tagintézmények, telephelyek – intézmények között), jogosultsági feltételeinek áttekintése (rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot alátámasztó határozat érvényessége), a szükséges osztályszervezési intézkedések megtétele;

4. Éves integrációs cselekvési ütemterv elkészítése, benne részletes *Feladatterv* a vállalatoknak megfelelően: konkrét feladat, határidő, felelős, indikátor, alátámasztó dokumentum meghatározása;
5. Munkacsoportok megerősítése, szükség esetén újak felállítása;
6. Munkacsoportok munkaterveinek elkészítése az éves integrációs cselekvési ütemterv lebontása alapján;
7. A cselekvési ütemtervben meghatározottak alapján a bevont pedagógusok körének, feladatainak (eszközrendszer programjainak, programelemeinek, tevékenységeinek) meghatározása, megbízások kiadása konkrét feladat-meghatározással a *Feladattervben* leírt vállalatok alapján (rendelet 6. sz. melléklete szerinti vállalatok részletes lebontása az 1. sz. melléklet kötelezően (60 %) és nem kötelezően (40 %) megvalósítandó feladataihoz);
8. Tanulói hátrányok feltárása, fejlesztendő területek beazonosítása, eszközrendszer elemeinek hozzárendelése;
9. Egyéni fejlesztési tervek elkészítése;
10. Egyéni fejlesztés megkezdése, fejlesztési naplók vezetése;
11. Eszközrendszer egyéb programjainak, programelemeinek, tevékenységeinek megkezdése, folyamatos dokumentálás;
12. Alátámasztó dokumentumok folyamatos vezetése (szakmai és pénzügyi analitikus nyilvántartás a támogatás felhasználásáról: feladat – tevékenység – gyakoriság – résztvevők – indikátormutatók alátámasztását igazoló dokumentumok, költséget igazoló számlák);
13. Háromhavonkénti értékelés megszervezése, lebonyolítása;
14. Mérések, értékelések elvégzése;
15. A program éves működtetésének hatékonyságvizsgálata, értékelése, feladatok meghatározása;
16. Önértékelés elkészítése;
17. Támogatásokkal történő elszámolás.

4.7. Hetedik lépés: Az intézményi alapidokumentumok kiegészítése

Az alapidokumentumok átdolgozását meg lehet tenni az előkészítés évében is, de célszerű a bevezetés évében, hiszen a gyakorlati alkalmazás folyamatos módosításokra ösztönöz a tervekhez képest. Az *Integrációs stratégia*, az *Éves integrációs cselekvési ütemterv*, a *Munkatervek* elegendő iránymutatást adnak a hatékony integrációs gyakorlat megkezdéséhez.

A pedagógiai programnak

Tartalmaznia kell a megfelelő fejezeteknél (Kt. 48. §) az IPR-re vonatkozó tartalmi elemek megjelenését:

- Alapelvek, célok, feladatok, eszközök, eljárások;
- Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok;
- Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok;
- Beilleszkedési, magatartási nehézséggel összefüggő tevékenységek;
- Önálló tanulási képességek, szociális kompetenciák, eszköz jellegű kompetenciák fejlesztésével összefüggő feladatok;
- Tanulási kudarcnak kitett tanulók fejlesztése;
- Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek;
- Szülő – iskola - pedagógus együttműködésének formái;
- Kötelező és választható tanórai foglalkozások és tanórán kívüli foglalkozások;
- Értékelések, beszámoltatás formái;
- Multikulturális tartalmak.

Szervezeti és Működési szabályzat

- a szervezeti struktúra része az ipr menedzsment és a munkacsoportok; (alá –főlé-
mellérendeltség);
- a működés rendje;
- kapcsolattartás;
- belső ellenőrzés

Intézményi Minőségirányítási program

- IPR intézményi önértékelés készül az OOIH által kiadott szempontsor alapján;
- IPR dokumentációk / jegyzőkönyvek, emlékeztetők stb./;
- Kompetenciamérések eredményeinek javítása;
- Kompetencia-alapú értékelés eljárásai (kötelező, követő);
- Az IPR a pedagógus teljesítményértékelés része.

Házirend

- A HHH tanulók részvételi joga az integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítésben;
- Az IPR programban résztvevő tanulók egyenlő hozzáférése az iskola szolgáltatásaihoz;
- Helyiséghasználat biztosítása az integrációs program megvalósításához.

Továbbképzési program, Éves beiskolázási terv és nyilvántartás

- Pedagógus továbbképzések koherenciája az IPR stratégiával;
- Pedagógus végzettségek nyilvántartása – a program humán-erőforrás igénye.

Az éves tervezés részeként az alábbi dokumentumokban tervezni kell:

A 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 2.§-a szerint a munkaterv meghatározza a tanév rendjét, amelynek szerves része az integrációs program megvalósítása is.

Az *éves integrációs cselekvési tervben* jelenjenek meg a következők:

- az adott évre vonatkozó helyzetelemzés,
- a vállalásokkal és a kötelező és nem kötelező tevékenységekkel, valamint a pedagógus kiegészítő illetmény keretében vállalt feladatokkal összhangban az éves konkrét célok (új elemek bevezetése, működő elemek újabb évfolyamra vagy tantárgyra történő kiterjesztése, kapcsolati rendszer fenntartása, ...),
- a célok elérését biztosító tevékenységek, szükséges források (támogatások), felelősök, határidők, eredményességi mutatók, dokumentumok a teljesülés, fenntarthatóság, mérés, ellenőrzés, értékelés eszközei.

Lehetséges az is, hogy az integrációs stratégia magába foglalja az *éves integrációs cselekvési ütemtervet*, valamint tartalmazza a pályázati támogatás vállalásait is, melyet évente kell új tartalommal megtölteni.

Ebben az esetben javasolt a Miniszteri Közlemény szerinti szerkezeti felépítés.

A *Munkacsoportok éves munkaterveiben* jelenjenek meg a következők:

- az adott IPR munkacsoport konkrét cél-, feladat-, indikátor-, felelős- és együttműködés rendszere,
- az éves integrációs cselekvési terv konkrét elemei lebontva, annak célindikátorai, kötelező és követő dokumentumai.

*„A nevelés egyet jelent azzal, hogy segítsünk a
gyermeknek valóra váltani a lehetőségeiket. „
(Erich Fromm)*

5. EGY LEHETSÉGES IPR GYAKORLAT LEÍRÁSA, DOKUMENTÁCIÓS ÉS MÉRÉSI RENDSZERE, DOKUMENTUMOK, IRATMINTÁK

„Ahány ház, annyi szokás!” – mondja a közmondás. Ez az Integrációs Pedagógiai Rendszer alkalmazására különösen igaz, hiszen a működtetési gyakorlatát az adott nevelési-oktatási intézmény a sajátosságaihoz, a gyermeki és tanulói igényekhez, a szükségletekhez és a lehetőségekhez igazítva alakítja ki a jogszabályi rendelkezések, ajánlások mentén.

A működtetés dokumentációs rendszerének kialakítása, naprakész vezetése is elengedhetetlen a támogatás felhasználásának igazolása érdekében. A teljes dokumentáció a terjedelem miatt nem mutatható itt be, de a leglényegesebbeket igyekeztünk a kiadványban felvillantani.

Ezeket a dokumentumokat, sablonokat a bevont pedagógusok számára ajánlott kinyomtatva, illetve elektronikus formában biztosítani a nevelési- és oktatási év kezdésekor. Az adminisztrációs terhek jelentősen csökkenthetők így.

Hátrányos helyzetű tanuló esetében, aki az intézményvezető döntése alapján részesül a programban

Tanuló adatai:

Neve:
 Állandó lakcíme:
 Születési helye, ideje:
 Anyja neve:
 Osztálya:
 Azonosító száma:

Szülők, gondviselők:

a.) Neve:
 Születési helye, ideje:
 Állandó lakcíme:
 b.) Neve:
 Születési helye, ideje:
 Állandó lakcíme:

A vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően az alábbiak szerint nyilatkozom:

Alulírottkérem, s egyben hozzájárulok ahhoz, hogy gyermekem az intézmény által szervezett **képesség-kibontakoztató felkészítésben/integrációs felkészítésben** részt vegyen.

Gyermekem az intézmény vezetőjének döntése alapján részesül a felkészítésben.

A képesség-kibontakoztató felkészítéssel/integrációs programmal kapcsolatban hozzájárulok adataim nyilvántartásához és kezeléséhez az adatvédelmi törvénynek megfelelően.

Kelt: év hó ... nap.

.....
 szülő, gondviselő aláírása

5.2. Felderítő lap

Nagy segítséget jelenthet a problématerületek beazonosításához az osztályonkénti Felderítő lap, melyet az osztályfőnök és a gyermekvédelmi felelős kezelhet. Ez szigorúan munkaanyag, kitöltve nem tekinthet bele - illetékességi körön kívül - harmadik személy.

FELDERÍTŐ LAP
/Gyermek- és ifjúságvédelmi felelős munkaanyaga/

Névsor	Többgyermekes cs.	Egyedül álló szülő	Rendezetlen cs. háttér	Nevelési hiányosság.	Rossz lakáviszonyok	Gondozatlanság,	Értelmi, érzelmi h.	Gyerm. antisz. mag.	Káros szokások	Túlzott szorongás,gátl	Eü. különl. gond.	8 ált.-nál nem magasabb sz. végzettség

5.3. Felmérőlap

A felmérőlap alapján történik a problématerületek beazonosítása, az adott tanuló egyéni fejlesztési tervének összeállítása, majd az éves fejlesztése.

A felmérőlapot az osztályfőnök tölti ki, és összesíti a négy kiemelt területen a hátránypontokat, majd értékeli az eredményt. Mindegyik területen 0-20 közötti a hátránypontok száma. Ezek egymáshoz viszonyítva is mutathatnak eltéréseket, illetve a kiinduló és kimeneti állapot közötti változások jelzik a fejlődést. A mérőlap tehát egyfajta mérőeszközként is szolgálhat. Év elején a bemeneti mérés-ként megállapított hátránypontok az éves integrációs pedagógiai gyakorlat eredményeként az év végi kimeneti mérés-kor csökkenést kell, hogy eredményezzenek a programba bevont tanulóknál.

FELMÉRŐLAP A HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK HÁTRÁNYAINAK FELTÁRÁSÁHOZ

/1 – 4. ÉVFOLYAM/

A tanuló neve: Osztálya:

I. A tanuló személyiségállapota:

1. Milyen a gyermek önismerete, önértékelése?

reális(0) nem reális(1) nem tudja(1) önértékelési deficit(2)

2. Melyek a gyermek pozitív személyiségjegyei és erősségei a tanulásában?

Pozitív személyiségjegyei:

Erősségei a tanulásban:

3. Melyek a gyermek negatív személyiségjegyei és gyengeségei a tanulásban?

Negatív személyiségjegyei: _____ Gyengeségei a tanulásban:

4. Melyek a gyermek érdeklődési irányai?

van érdeklődési iránya(0) még nincs érdeklődési iránya(1)

Ha van, érdeklődési irányai: _____

5. Milyen a gyermek önbizalma?

Megfelelő (0) túlzottan nagy(1) kevés az önbizalma(1) nincs önbizalma(2)

6. Van-e elég akaratereje a küzdéshez, önirányításához?

van(0) nem igazán(1) nincs(2)

7. Van-e önbecsülése maga előtt és a társak előtt?

van(0) nem igazán(1) nincs(2)

8. Döntéshozatalában megbízható-e?

igen, tud jól dönteni(0) nem tud jól dönteni(1) nem tud dönteni (2)

9. Milyen a kapcsolata a pedagógussal?

nagyon jó(0) megfelelő(0) közömbös(1) nincs összhang(2)

10. Szorongásos-e?

nem(0) ritkán (1) igen (2)

Igen, mert: _____

11. Felelős magatartást tulajdonít-e önmagával és a környezetével szemben?

igen(0) csak néha(1) nem(2)

12. Megnyilatkozásaiban mennyire őszinte?

mindig őszinte(0) nem mindig őszinte(1) nem őszinte(2)

13. Van-e a gyermeknek példaképe a társak között, a családjában, a felnőttek között?

igen, van(0) nincs(1)

Ha igen, akkor kit, kiket választott és miért?

Igen, mert: _____

14. Történt-e változás a gyermek személyiségében a korábbiakhoz képest?

Igen, jó irányban, mert: _____

Igen, nem jó irányban, mert: _____

Nem történt változás.

II. A tanuló közösségi kapcsolatai

1. Elfogadja és betartja-e a gyermek a közösségi normákat?

igen(0) nem mindig(1) nem(2)

2. Vannak-e barátai?

igen, több is(0) kevés, de tartós(0) barátai sűrűn váltakoznak(1) nincs(2)

3. Biztonságban, jól érzi-e magát a közösségben? Beilleszkedett-e? Feloldódik-e?

igen, jól érzi magát(0) nem mindig érzi jól magát(1) nem érzi jól magát(2)

4. Elfogadja-e a segítséget?

igen(0) nem mindig(1) nem(2)

5. Segítőkész-e társaival, a pedagógussal?

igen(0) nem mindig(1) nem(2)

6. Konfliktusait tudja-e megfelelően kezelni?

igen(0) ritkán(1) nem mindig(1) nem(2)

7. Együttműködő-e a társaival? Szívesen dolgozik-e a közösségért?

igen(0) ritkán(1) nem mindig(1) nem(2)

8. A társaknak van-e előítélete vele szemben?

nincs(0) előfordul(1) igen(2)

9. Produkál- e magatartási zavarokra utaló jeleket?

nem(0) előfordul(1) igen(2)

Ha igen vagy előfordul, melyek ezek?

10. Részt vesz-e közösségi, iskolai rendezvényeken?

igen(0) nem mindig(1) nem(2)

III. A tanuló szociális hátrányainak feltárása

- Milyen a gyermek verbális készsége, kommunikációs készsége?
(Szókincse, kifejezőkészsége szóban és írásban)
nagyon jó(0) korának megfelelő(0) elmarad a korától(1)
- A gyermek ki tudja-e fejezni érzelmeit, indulatait mimikájával, mozgásával? Érzelmi
intelligenciája mennyire fejlett?
korához képest fejlett(0) korának megfelelő(0) elmarad a korához képest(1)
Kinek mondja el érzelmeit?
Az iskolában: _____
Otthon: _____
- Ismeri-e, tiszteli-e a szokásokat, hagyományokat a környezetében, a családjában?
igen(0) nem érdekli(1) még nem tudja(1) nem(2)
- A gyermek a jutalmazásra és a büntetésre hogyan reagál?
megfelelően(0) közömbös, érzéketlen(1) kirívóan(2)
- A gyermek tehetséges-e valamiben?
igen(0) nem derült még ki(1)
Ha igen, miben? _____
- Rendezett-e a gyermek családi kapcsolata?
igen(0) változó(1) nem(2)
Ha nem vagy változó: _ _____
- Milyen a gyermek viszonyulása lakóhelyéhez?
ismeri és becsüli az értékeket(0) nem érdekli(1) nem is becsüli, nem is érdekli(2)
- Betartja-e a gyermek az illemszabályokat? (Osztályközösségben, iskolában, utcán, ebédlőben, ünnepeken...)
igen(0) nem jellemző(2) nem mindig(1)
- Napirend szerint tanul-e, tölti a szabad idejét?
igen(0) nem mindig(1) nem(2)
- A gyermek mennyire igényes a higiéniai szabályok betartására?
igényes(0) változó és szólítgatni kell(1) nem igényes(2)
- A gyermek egészségesen él-e? (Étkezés, mozgás, túlóltöztetés)
igen(0) nem mindig(1) nem(2)
- Mennyire jellemzi a gyermeket a cselekvőkészség? Ha bajban van, szól-e, kér-e segítséget, segít-e magán?
igen, szól(0) várja, hogy más szóljon(1) nem szól senkinek(2)

IV. A tanuló esetleges tanulási kudarcainak feltárása

- Van-e kellő motiváció a gyermekben a tanulás iránt?

- igen, van(0) változó(1) nincs(2)*
2. A tanulás során kialakított rendszabályokat betartja-e?
igen(0) nem mindig(1) nem(2)
3. Tudja-e alkalmazni a megismert tanulási módokat, technikákat?
igen(0) nem mindig (1) nem(2)
4. Képességeinek megfelelően tanul-e?
igen(0) változó(1) nem(2)
5. Képes-e az önálló tanulásra?
igen(0) változó(1) nem(2)
6. Tanulópárjával mennyire tud együttműködően tanulni?
tud(0) változó(1) nem tud(2)
7. Hordoz-e a gyermek szociokulturális hátrányokat a családi környezete miatt?
nem(0) részben (1) igen(2)
8. Van-e probléma a gyermek hallásával, hallásérzékelésével?
nincs(0) igen, van(1)
9. Van-e probléma a gyermek látásával?
nincs(0) igen, van(1)
- A színeket felismeri-e?
igen(0) szokta téveszteni(1) nem ismeri fel(2)
- Hord-e szemüveget a gyermek?
igen nem
- Ha igen: Megfelelően használja-e?
igen nem
10. Átéli-e a gyermek tanulási kudarcokat?
nem (0) előfordul(1) igen, gyakran(2)
11. A gyermeknél milyen területeket kellene fejleszteni, erősíteni, amelyek a tanulási kudarcait enyhítenék?
írás- mozgás koordinációját, beszédészlelését, beszédértését, szövegértését, beszédprodukciónak, kreatív gondolkodását, ritmusérzékét(szótagolás, mondókák, ritmusprodukciók), téri tájékozódását, emlékezetét(vizuális, motorikus, verbális), testkép tudatát, testkép ismeretét, figyelmét, a megfigyelő és összpontosító képességét
12. A gyermek mozgásában melyik területet kellene fejleszteni, ügyesíteni *mozgáskoordináció, nagymozgások fejlesztése, finommotorikai mozgásainak fejlesztése*

V. További információk:

1. A tanuló milyen tanórán kívüli iskolai felzárkóztató foglalkozáson vesz részt?

2. A tanuló milyen tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozásokon vesz részt?

3. A tanuló milyen iskolán kívüli tehetséggondozó foglalkozáson vesz részt?

4. A tanuló milyen iskolán kívüli speciális tevékenységben vesz részt?

VI. Egyéb észrevételek:

..... év hó nap

.....
osztályfőnök

5.4. Egyéni fejlesztési lap

Az *Egyéni fejlesztési lap* (terv) a *Felmérőlap* szerkezetének megfelelően tartalmazza a tanuló hátrányainak enyhítését megsegítő fejlesztési feladatokat a négy területen. A fejlesztési területek meghatározása a hátránypontoknak (felmérési eredményeknek) megfelelően aláhúzással jelölhető meg.

A HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK HÁTRÁNYAINAK ENYHÍTÉSÉT MEGSEGÍTŐ FEJLESZTÉSI FELADATOK TERVEZÉSE ADOTT TANULÓRA

*/Pl.: X. Y. 4. a. osztályos tanuló halmozottan hátrányos helyzetét enyhítő egyéni fejlesztési feladatok –
.....-es nevelési- és oktatási évre/*

I. SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Fejlesztési feladatok a tanuló személyiségfejlesztésére:

1. A reális önismeret, önkép kialakítása. A megfelelő önértékelés kialakítása (önkifejezés, önjellemezés, önábrázolás, önmegfigyelés fejlesztése). A testi-lelki egészség gondozása, a gyermek belső, személyes harmóniájának megerősítése. Az átélés élményének gyakorlása.
2. A gyermek erősségeinek feltárása és ismerete a személyiségében és a tanulásában. Pozitív személyiségjegyek erősítése (megbízhatóság, becsületesség, őszinteség, alkalmazkodás, engedelmesség, engedékenység, előzékenység, kedvesség, bizalom, lelkiismeret, lelki-furdalás, a rossz cselekedet jóvá tétele, hazugság elítélése, kitartás, pozitív akarati vonások, időáldozat, teljesítményfigyelés, bátorság, ...).
3. A gyermek gyengeségeinek feltárása és ismerete a személyiségében és tanulásában. Az emberi negatív személyiségjegyek feltárása és azok megítélése.
4. A gyermek érdeklődési irányainak feltárása, megsegítése.
5. A gyermek egészséges önbizalmának erősítése. Az egészséges önbizalom kialakítása. (Mivel adok okot társaimnak arra, hogy büszkék lehessenek rám?)
6. A gyermek küzdőképességének növelése, akarati vonások erősítés. Akarati vonások erősítése az önirányítása, önalakítása területén.
7. Az egészséges önbecsülés segítése.
8. A gyors helyzetfelismerés és a jó döntéshozatal megsegítése.
9. A jó összhang megteremtésének segítése gyermek és pedagógus között.
10. A szorongások feloldásának segítése.

11. Önmagáért és környezetéért is felelős magatartás kialakítása.
12. Az őszinte kommunikáció kialakítása.
13. A korcsoportbeli, a családi, a felnőtt példakép fontossága a gyermek személyiségének fejlődésében.
14. A gyermek személyes igényeinek, törekvéseinek feltárása; egyéni céljainak, feladatainak tudatosítása.

II. KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

Fejlesztési feladatok a tanuló közösségi beilleszkedésének segítésére:

1. Csoportszabályok kialakítása, kiegészítése, rögzítése, betartásának fontossága. A közösségi normák elfogadtatása és betartatása a gyermekkel.
2. Kapcsolatfejlesztés segítése. A bizalom erősítése a társ felé. A gyermek barátkozásainak megsegítése.
3. A csoport nyújtotta biztonság kialakítása. A szeretet, összetartozás, biztonság átélése. A társas kapcsolatok javítása, az egymást segítő közösségi közeg megteremtése. A feloldódás megsegítése. Rokonszenv, ellenszenv, bajtársiasság kifejezése, kezelése. Gyors szociometria játék a pedagógus tájékozódására (szóban vagy írásban: Veled szívesen...).
4. Egymás iránti figyelem, tapintat fejlesztése, a rosszallás vagy elismerés megfelelő kifejezése. A tapintatos közlés, kérés elsajátítása. A helyes kommunikáció tanítása a problémás esetekben. A feszült állapot megkönnyítése tematikus szavakkal, kifejezésekkel. Tapintat a társakkal tanulás közben.
5. Az egyéni teljesítményének elismerésének fontossága a tanulócsoporthoz.
6. Konfliktustűrő, -kezelő, -megoldó képesség fejlesztése. Csúfolódások, bántások kezelése, az agresszivitás kezelése. A düh levezetésének módjai. Egyéni bánásmód az agresszivitás visszaszorítására. Mások haragjának megértése. A bocsánatkérés módjai.
7. A kommunikációs és kooperációs készség fejlesztése a közösségben. Vitázó és érvelő képesség erősítése közös munkavégzés közben. Együttműködési készség és döntéshozatal fejlesztése a közösen végzett munkálatok során.
8. A társakkal, másokkal szembeni előítélet-mentes magatartás megsegítése. A gyermek személyes és társadalmi identitásának megerősítése. A szegényekkel való szolidaritás érzésének megtapasztalása.
9. A gyermek magatartási zavarainak enyhítése. Magaviseletének megfelelő kezelése.
10. A gyermek iskolai rendezvényeken való részvételének megsegítése. Közösségi élmény átélése. A megbeszélés igényének kialakítása.

III. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSE

Fejlesztési feladatok a tanuló szociális hátrányainak enyhítésére:

1. A gyermek verbális és kommunikációs készségének fejlesztése (szereplés vállalása, beszédfejlesztés, előadásmód fejlesztése, vélemény-nyilvánítás gyakorlása). Mesemondással, mesehallgatás utáni véleménynyilvánítással, mondókákkal, kiszámolókkal, versekkel, szólásokkal, közmondásokkal. A verbális kreativitás fejlesztése (pl.: a mese kitalálásában, folytatásában, versírásban). Szövegértési-szövegalkotási készség fejlesztése. Szókincs fejlesztése: szavak gyűjtése, megmagyarázása, körbeírása, tulajdonságok gyűjtése, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Gyűjtőfogalmakhoz tartozó szavak gyűjtése. Relációs szókincs fejlesztése.
2. Életkorának megfelelően érzelmek tudatos felvállalásának megsegítése. Az érzelmi intelligencia fejlesztése nonverbális eszközökkel. A száj és a szem mozgásának, a mimikai kifejezések jelentősége az előadásban. Imitációs készség fejlesztése. Indulatok, érzelmek kifejezésének gyakorlása mozgással, mimikával. A jelentéssolvasás gyakorlása. A mozgások, nézések fontossága, közlő értékük.
3. Szokás és hagyománytisztelet fejlesztése családjában, környezetében, a magyar népszokások megismerésével és a multikulturális tartalmak megjelenítésével is.
4. A megfelelő reakció kialakítása jutalmazások és büntetések esetén.

5. A tehetséggondozás, a művészetek fontossága, művészeti nevelés. (Buzdítás a szakkörökre, a versenyekre, a megmérettetésekre.)
6. Az érzelmi intelligencia fejlesztése: A családi szokások, családi kötődések által. A család, a kölcsönös megbecsülés fontossága. Az összetartozás, a segítség fontossága. Példaképek fontossága a családban. Az érzelmekből fakadó gondolatok kifejezése.
7. Az érzelmi intelligencia fejlesztése: kötődés szülővároshoz. A város ismerete életkori szinten, szeretete, értékeinek megőrzése.
8. Az érzelmi intelligencia fejlesztése: Az illemszabályok ismerete. A szabályok tudatos betartásának igénye. Egymásra figyelés és tapintat az illemben. Az ünnepi öltözet, a szép beszéd, éneklés, a helyes testtartás fontossága ünnepeken. A helyes viselkedés-kultúra elsajátítása.
9. Az érzelmi intelligencia fejlesztése: A napirend fontossága. Tudatos tervezés fontossága a napirendben. A szabadidő hasznos eltöltése. Igényesség fejlesztése a televízió műsorválasztásban. Az értelmes időöltés fontossága.
10. Az érzelmi intelligencia fejlesztése: A higiéniai szabályok ismerete és betartásának igényessége. Az ápoltság és az ápolatlanság következményei. Igényesség az ápoltság és a tisztaság megőrzésében. A tiszta környezet fontossága.
11. Az érzelmi intelligencia fejlesztése: A tudatos egészséges és biztonságos élet. A fizikai állóképesség megőrzése, erősítése. Tartózkodás az egészségkárosító rossz szokásoktól.
12. Az érzelmi intelligencia fejlesztése: kommunikáció idegen felnőttel (bolt, könyvtár, telefon). Kommunikáció és cselekvőkészség vészhelyzetekben (DADA).

IV. TANULÁSI KUDARC, NEHÉZSÉG ENYHÍTÉSE

Fejlesztési feladatok a tanuló tanulási kudarcainak, nehézségeinek enyhítésére:

1. A tanulás, tudás értékének tudatosítása. A gyermek kötelességtudatának fejlesztése. A gyermek tanulási motivációjának előhívása, fejlesztése, erősítése, fenntartása. A tanulás céljának tudatosítása.
2. Rendszabályok kialakítása és betartása a tanulásban. Tapintat a társak önálló munkavégzésében.
3. Tanulási módszerek megismertetése, azok használatának tudatosítása, a tanulási technikák jelentősége az eredményességbe (az írásbeli házi feladat elkészítésének módjai, ellenőrzése, a javítás helyes technikájának elsajátítása, a szorzótábla tanulása, vers tanulása, szöveg tanulása, szabályok tanulása, idegen nyelv tanulása).
4. A gyermek képességeinek megfelelő tanulás fontossága, ennek igényének tudatosítása.
5. Az önálló tanulás képességének kialakítása. Önértékelés, önellenőrzés igényének kialakítása. Gazdálkodás az idővel.
6. Mások tanulási technikájának megismerése, tanulópartok hasznos együttműködésének megtapasztalása (kooperatív tanulási próbák).
7. A gyermek szociokulturális hátrányainak kompenzálása a tanulás folyamatában. A gyermek családi kultúrájához igazodó tanítás-tanulás. A multikulturális tartalmak megjelenése a tanulás folyamatában.
8. A gyermek érzékszervi működésének segítése: a hallásérzékelés, a beszédhallás fejlesztése, hangfelismerések fejlesztése.
9. A gyermek érzékszervi működésének segítése: A látás fejlesztése. Mozdulatok, pozíciók megfigyelése. Színfelismerés fejlesztése.
10. A gyermek tanulási kudarcainak enyhítése fejlesztő feladatokkal. A gyermek sikerélményhez juttatása.
11. A gyermek tanulási képességeinek fejlesztése játékos feladatokkal: az írás-mozgás koordináció fejlesztése; a beszédészlelés fejlesztése; a beszédértés fejlesztése; a szövegértés fejlesztése. A gyermek nyelvi hátrányainak enyhítése. A beszédprodukció fejlesztése (szókincs, mondókák, versek, kérdésfeltevés, válaszadás, beszélgetés, a nyelv helyes használata, tartalomelmondás, vélemény megfogalmazása, ...). Ritmusérzék fejlesztése (szótagolás, mondókázás, ritmustapsolás, ...). A fantázia fejlesztése (meseírás, versírás, mesebefejezés, játékok, ...). A vizuális, motorikus, verbális emlékezet fejlesztése

(feladatokkal, játékokkal, ...). A kreatív gondolkodás fejlesztése (önállóan, csoportosan, játékokkal, feladatokkal). A figyelem, a megfigyelő és összpontosító képesség fejlesztése (feladatokkal, játékokkal). A testkép-tudat, testkép-ismeret fejlesztése. A téri tájékozódás fejlesztése (térhasználat, térérzékelés, térkihasználás, észlelésérzékenyítés).

12. A gyermek mozgásának fejlesztése játékokkal, feladatokkal, mozgásfejlesztés játékosan (mozdulat és mozgásutánzás, éneklés mozdulattal követése). Nagymozgások fejlesztése (ügyesség, gyorsaság fejlesztése). A mozgáskoordináció fejlesztése. A finommozgások fejlesztése (praktikus mozgások, ízlés, pontosság, tisztaság igénye, eszközök tulajdonságai, balesetveszély elkerülése).

Dátum

.....

Osztályfőnök

5.5. A tanulók fejlesztésével kapcsolatos dokumentumok

Erre vonatkozó előírás, vagy standard dokumentáció nincs, néhány mintát mutatunk be, amely átvehető vagy a helyi adaptációt követően alkalmazható a tanulók fejlesztésére, a fejlődés mérésére, a háromhavonkénti értékelésre. Vannak készen megvásárolható személyiségfejlődési füzetek papíralapú és elektronikus változatban is.

„A” változat

Az adott tanuló egyéni fejlesztésének dokumentálására szolgál.

EGYÉNI FEJLESZTÉSI NAPLÓ	
a tanévre	
A tanuló neve, osztálya	
.....	
A foglalkozások könyvét megnyitotta:	A foglalkozások könyvét lezárta:
.....,évhó ...nap,évhó ...nap
.....P.H.P.H.
foglalkozás vezetője intézményvezető foglalkozás vezetője intézményvezető	

A fogl. ssz.	A fogl. időp.	Az integrációs felkészítés programját megvalósító foglalkozások tevékenységei	Pedag. aláírása	A tanuló hiányzása	
				Igazolt	Igazolatlan

Jegyzőkönyv

A jegyzőkönyvi nyomtatvány egyrészt útmutatást ad az értékelő megbeszélés lebonyolításához, másrészt csökkenti az osztályfőnök adminisztrációját.

1. JEGYZŐKÖNYV
készült az Integrációs Felkészítési Program
..... szeptember 01-től - november 31-ig terjedő időszakának
értékelő megbeszélésén

Jelen vannak:

Szülő:

Tanuló:

Intézményvezetés részéről:

Osztályfőnök:

Ifjúságvédelmi felelős:

Programvezető:

A megbeszélés tárgya:

A tanuló egyéni fejlesztési feladatait figyelembe véve az adott időszakban történt változásról és változtatási szándékról. Az alkalmazott egyéni bánásmód, különböző pedagógiai eljárások, módszertani elemek, programok, megbízatások hatása.

A vélemények meghallgatása, az eredmények összegzése, célok, feladatok meghatározása.

A beszélgetés témái:

1. A tanuló személyiségfejlődésében történt-e változás? Érzékelhető-e valamilyen új probléma? A kitűzött fejlesztési feladatokban látható-e eredményesség? A javítás szándéka, célok megfogalmazása.
2. A tanuló közösségi kapcsolataiban történt-e változás? Érzékelhető-e valamilyen új probléma? A kitűzött fejlesztési feladatokban látható-e eredményesség? A javítás szándéka, célok megfogalmazása.
3. A tanuló szociális hátrányában történt-e változás? Érzékelhető-e valamilyen új probléma? A kitűzött fejlesztési feladatokban látható-e eredményesség? A javítás szándéka, célok megfogalmazása.
4. A tanuló tanulmányi munkájában történt-e változás? Érzékelhető-e valamilyen új probléma? A kitűzött fejlesztési feladatokban látható-e eredményesség? A javítás szándéka, célok megfogalmazása.
5. Megjegyzések a tanuló hiányzásairól: A hiányzások okairól, az igazolásokról, a tananyag bepótolásáról.

Az irányított beszélgetést vezeti:osztályfőnök

A jegyzőkönyvet vezeti:

A nevelő(k) hozzászólása:

1.....

...

2.....

...

3.....

...

4.....

....

Szülői vélemény:

1.....

...

2.....

...

3.....

...

4.....

...

A tanuló véleménye:

1.....
...
2.....
...
3.....
...
4.....
....

Ifjúságvédelmi felelős hozzászólása:

.....
...

Egyéb hozzászólások:

A tanuló hiányásaival kapcsolatos megjegyzés:

.....

.....
jegyzőkönyv-vezető

.....
programvezető

.....
szülő

.....
tanuló

.....
osztályfőnök

.....
Gyiv felelős

Dátum

Egyéni fejlődési napló

Az Egyéni fejlődési napló lényegében egy elektronikus word dokumentum, amelybe a tanév végén kerül bevitelre a tanuló integrált ellátásával kapcsolatos valamennyi adat, majd kinyomtatható.

Intézmény neve

EGYÉNI FEJLŐDÉSI NAPLÓ

2009-2010

Intézménynév, cím

Tanuló azonosító adatai

A tanuló neve:

Lakcíme:

Születési helye ideje:

Osztálya:

Osztályfőnöke:

Édesanyja (gondviselője) neve:

A tanuló oktatási azonosítója:

Fejlesztendő területek megállapítása:

(az előzetes mérések - pl. difer-mérés, ill. az osztályfőnök véleménye alapján): Pl.:

- mely készségterületeken vannak elmaradásai
- értelmi, magatartásbeli problémák
- túlzott szorongás, gátlás, stb.
-

A tanuló dossziéjában található dokumentumok

- Az osztályfőnök által kitöltött Felmérőlap
- Szülői Meghívólevél a beszélgetésekre
- A háromhavonta esedékes Jegyzőkönyv írásos szövege
- Egyéni fejlődési napló

A tanuló esetében az alábbi egyéni haladási ütemet is segítő módszertani elemeket alkalmazzuk

- órai differenciált munka és értékelés
- kooperatív csoportmunka
- drámapedagógiai módszerelemek
- projektoktatás
- moduláris oktatás
- egyéni bánásmód

A tanuló az alábbi integrációt segítő tanórán kívüli programokban, szabadidős tevékenységekben vesz részt

- játszóház, könyvtári szabadidős foglalkozások, ünnepkörökhöz kapcsolható rendezvények,
- a DÖK által szervezett programok, hagyományos iskolai és osztályszintű ünnepek, rendezvények,
- kirándulások, túrák, mozi látogatás, színházlátogatás,
- napközis csoportépítő foglalkozások,
- hátrányait enyhítő egyéni vagy csoportos foglalkozások, beszélgetések (napköziben, óraközi szünetekben)

A tanuló a következő tanórán kívüli iskolai felzárkóztatáson vesz részt:

A tanuló a következő tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozásokon vesz részt:

A tanuló a következő iskolán kívüli tehetséggondozó foglalkozásokon vesz részt:

A tanuló a következő iskolán kívüli speciális tevékenységben vesz részt:

A tanuló hátránykompenzációt igénylő tulajdonságainak feltárása az osztályfőnök által kitöltött Felmérő lapon megtörtént.

Ennek megfelelően az osztályfőnökök megkapták a tanuló hátrányainak enyhítését megsegítő egyéni fejlesztési feladatokat. (Aláhúzással jelölték a problémás területeket, ahol fejlődést szeretnének elérni.) Bizonyos területeket a válaszoktól függetlenül minden tanulónál fejlesztési feladatnak adható meg, mert erősíti egészséges személyiségfejlődésüket. A mindenki számára gyakorolható fejlesztési területek a következők:

A személyiségfejlesztés területén

- Pozitív személyiségjegyek erősítése.
- Negatív személyiségjegyek feltárása és megítélése.
- A gyermek érdeklődési irányainak további megsegítése.
- A gyermek, felnőtt példakép fontossága.
- Tudatos tervezései, céljai a tanulásban, otthon, barátkozásaiban.
- Pozitív vagy negatív változás észrevétele és megítélése a tanuló személyiségében.

Közösségi kapcsolatok területén

- Az elfogadás, befogadás erősítése.
- A közösségi szabályok betartása.
- Iskolai szintű rendezvényeken való részvétel.

A szociális hátrányok enyhítésének területén

- A tanuló verbális, kommunikációs készségeinek fejlesztése.
- Az érzelmi intelligencia fejlesztése nonverbális eszközökkel.

- Hagománytisztelet családban, népünk régi szokásaiban, más népek szokásaiban.
- A gyermek tehetségének feltárása és megsegítése.
- Az erkölcsi pozitív és negatív értékek megítélése.
- A család értékei.
- Lakóhely megismerése, értékeink megbecsülése.
- Illemszabályok ismerete és betartásuk fontossága.
- Kommunikáció fejlesztése idegen helyen (bolt, könyvtár, utca, stb), cselekvőkészség bajban, vészhelyzetben.

A tanulási kudarcok enyhítése területén

- Motiválás, tanulási technikák alkalmazása.
- A gyermek fejlesztése a számára fejlesztésre szoruló területeken.
- A gyermek mozgásának fejlesztése. (nagymozgások, finom motorikai mozgások)

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók hátrányainak enyhítését megsegítő fejlesztési feladatok tervezése adott tanulóra

(A konkrét fejlesztési feladatok beillesztése)

Egyéb észrevételek a *Felmérőlap* válaszai alapján:

A gyermek pozitív személyiségjegyei:

Erősségei a tanulásban:

Negatív személyiségjegyei:

Gyengeségei a tanulásban:

Érdeklődési iránya:

Szorongásai:

Tavaly óta a jó irányában történt változás a tanuló személyiségében, mert:

Érzelmeit:

A tehetsége:

A családi élete:

A tanulói fejlődés nyomon követéséhez, a háromhavonta esedékes értékeléséhez az alábbi feljegyzésekre támaszkodhatunk

- az osztálytanító szöveges értékelése (1-4. évf.)
- napló (osztály, napközi)
- ellenőrző füzet (tájékoztató füzet)
- tanórán kívüli foglalkozások könyve:
 - magyar nyelv és irodalom felzárkóztató foglalkozás
 - matematika felzárkóztató foglalkozás
 - versenysport

A háromhavonta esedékes értékelés résztvevői:

- tanuló:
- szülő:
- osztályfőnök:
- szaktanár:
- gyermek- és ifjúságvédelmi felelős:
- igény alapján külső segítők:

EGYÉNI FEJLŐDÉSI LAP

A nevelői, szülői, tanulói vélemény a háromhavonként kötelező értékelés jegyzőkönyvéből kerül átvezetésre az egyéni fejlődési lapra

A tanévre szólóan megadtuk a tanulóra vonatkozó egyéni fejlesztési feladatokat.

Az osztályfőnökök, tanárok, tanítók ennek megfelelően foglalkoznak a gyermekkel, segítik hátrányaik enyhítését a négy területen. Egy-egy időszak fejlődésének értékelése is a kiadott fejlesztési feladatok megbeszélésével, értékelésével, további közös és egyéni célok kitűzésével történik. A véleményeket a jegyzőkönyvben leírtak visszatükrözik, de a kitűzött fejlesztési feladatok eredményességét hosszú távon, vagyis tanév végére lehet elérni. Az év végén újra kiadott Felmérő lap kitöltésével lemérhető a változás, a közös munka eredményessége.

A.) 20.... szeptember 01-től 20.... november 30-ig terjedő időszak fejlődésének értékelése az 1. Jegyzőkönyv alapján:

(A formanyomtatványon kitöltött 1. Jegyzőkönyv a nyomtatott dokumentumtárban, a tanuló dossziéjában található meg.)

Az időszakban vizsgált területek

1. A tanuló személyiségfejlődésével kapcsolatos észrevételek

Nevelői vélemény:

Szülői vélemény:

Tanulói vélemény:

2. Vélemény a tanuló közösségi kapcsolatairól

Nevelői vélemény:

Szülői vélemény:

Tanulói vélemény:

3. Vélemény a tanuló szociális hátrányai enyhítéséről

Nevelői vélemény:

Szülői vélemény:

Tanulói vélemény:

4. Vélemény a tanuló tanulási kudarcainak enyhítéséről

Nevelői vélemény:

Szülői vélemény:

Tanulói vélemény:

5. Egyéb hozzászólások

Gyermek- és ifjúságvédelmi felelős:

A tanuló hiányzása:

B.) 20.... december 01-től 20.... február 28-ig terjedő időszak fejlődésének értékelése a 2. Jegyzőkönyv alapján

(A formanyomtatványon kitöltött 2. Jegyzőkönyv a nyomtatott dokumentumtárban, a tanuló dossziéjában található meg.)

A területek az A.) minta szerint

C.) 20.... március 01-től 20.... május 30-ig terjedő időszak fejlődésének értékelése a 3. Jegyzőkönyv alapján

(A formanyomtatványon kitöltött 3. Jegyzőkönyv a nyomtatott dokumentumtárban, a tanuló dossziéjában található meg.)

A területek az A.) minta szerint

D.) Év végi összegző megállapítás

A Felmérő lap úja kitöltésével a tanuló fejlődésében a következő változásokat, a fejlesztés eredményességét lehetett tapasztalni.

1. A tanuló személyiségfejlesztése területén történt változások, eredmények

Fejlődés mutatkozott a következő területeken:

Visszaesés vagy újonnan megmutatkozó problémák tapasztalhatók a következő területeken:

2. A tanuló közösségi kapcsolataiban történt változások, a fejlesztés eredményességei

Fejlődés mutatkozott a következő területeken:

Visszaesés vagy újonnan megmutatkozó problémák tapasztalhatók a következő területeken:

3. A tanuló szociális hátrányaiban történt változások, a fejlesztés eredményessége

Fejlődés mutatkozott a következő területeken:

Visszaesés vagy újonnan megmutatkozó problémák tapasztalhatók a következő területeken:

4. A tanuló tanulási kudarcaiban történt változások, fejlesztésének eredményessége

Fejlődés mutatkozott a következő területeken:

Visszaesés vagy újonnan megmutatkozó problémák tapasztalhatók a következő területeken:

5. A tanuló hiányzásairól

Az Egyéni fejlődési naplót lezárta:

Ellenőrizte:

IPR-koordinátor

intézményvezető...

osztályfőnök

Dátum

„B” változat

EGYÉNI FEJLŐDÉSI NAPLÓ (2009/2010. tanév)

Tanuló neve:	
Születési ideje és helye:	
Anyja neve:	
Lakcíme:	

A tanuló jellemzése

Fejlettsége (testi, egészségi, lelki stb):

Megismerő tevékenységének módjai és értelmi tulajdonságai:

Az érzelmi élete:

Akarati tulajdonságai:

Viszonya a közösséghez:

Érdeklődése:

Munkához való viszonya:

Erősségek, pozitív megállapítások:

I. értékelő megbeszélés:

II. értékelő megbeszélés:

III. értékelő megbeszélés:

Fejlesztendő:

I. értékelő megbeszélés:

II. értékelő megbeszélés:

III. értékelő megbeszélés:

....., 2009. nov. 30.

Észrevételek:

Aláírások:

szülő, tanuló, osztályfőnök, az értékelésen résztvevők

....., 2010. március 1.

Észrevételek:

Aláírások:

szülő, tanuló, osztályfőnök, az értékelésen résztvevők

....., 2010. május 31.

Észrevételek:

Aláírások:

szülő, tanuló, osztályfőnök, az értékelésen résztvevők

„C” változat

EGYÉNI FEJLESZTÉSI NAPLÓ

a tanévre

A tanuló neve, osztálya

.....

A fejlesztési napló tartalma:

Kiindulási állapot rögzítése

Negyedéves fejlesztési terv

Tanórai differenciált foglalkoztatás kapcsolódása az egyéni fejlesztéshez

Tanórán kívüli egyéni fejlesztés haladási része

Az éves fejlesztő munka értékelése

Megnyitotta:

Lezárta:

.....,évhónap

.....,évhónap

..... P.H. P.H.
foglalkozás vezetője intézményvezető	foglalkozás vezetője intézményvezető

Kiindulási állapot rögzítése:

.....

.....

Egyéni fejlesztési terv

Fejlesztési terület	Fejlesztési cél	Helyszín /forma	Módszerek	Eszközök	Tervezett idő intervallum	Értékelés

A helyszín/forma rovata ad lehetőséget arra, hogy megjelölésre, vagy tervezésre kerüljön a tanórán kívüli egyéni fejlesztés kiegészítése a tanórai differenciált foglalkoztatással, fejlesztéssel.

Egyéni fejlesztés tanórai differenciálással				
Pedagógus neve	Tantárgy	Időszak	Kapcsolódási pontok	Aláírás

A fogl. ssz.	A fogl. időp.	Az integrációs felkészítés programját megvalósító foglalkozások tevékenységei	Pedag. aláírása	A tanuló hiányzása	
				Igazolt	Igazolatlan

Az éves fejlesztő munka értékelése

A gyermek tanévi fejlődésének értékelése:

.....

.....

A pedagógus együttműködés értékelése:

.....

.....